

980323-1

Myšlenka „bratrství“, která se stala jedním ze tří základních hesel francouzské revoluce a spolu s nimi také jejím programovým odkazem, má nepochybný křesťanský a de facto židovský původ. Jde o známé shrnutí Zákona i Proroků: miluj Boha z celého srdce, a miluj bližního jako sebe samého. Ježíšova radikalizace spočívá v pronikavém rozšíření a zejména zásadní reinterpetaci obsahu slova „bližní“ (proximus, což vlastně znamená „nejbližší“). Jde o odmítnutí objektivace a fixace charakteru „bližního“ na některé lidi: bližním mi je každý člověk, s kterým se setkám, a to proto, že já sám mám být každému bližním – a především každému, který mne nějak potřebuje, tj. nuznému, hladovému, žíznícímu, trpícímu zimou, ale také nemocnému atd. Tuto radikalizaci si v plnosti neosvojili křesťané ani v minulosti, ani dnes. Není proto divu, že upadla v zapomenutí i v pozdějších sekulárních hnutích. Z „bližního“ se stal bratr (což je ovšem také legitimní novozákonní termín – frater, ovšem pokrývá jak pokrevní příbuzenství, tak jakousi „blízkost“ nepokrevní, ale rozdíl tu je v tom, že moje bratrství k druhému nezakládá jeho bratrství ke mně, nýbrž je mu rovnocenné, protože obousměrné), eventuelně také přítel, druh, soudruh (socius). Právě odtud důraz na „bratrství“ ve francouzské revoluci nebo na soudružství v socialistickém hnutí. Nelze přehlédnout, že převaha myšlenky „bratrství“ nad myšlenkou „bližnosti“ (blízkosti) je mj. motivována také širší myšlenkou přirozenosti, ovšem romanticky (rousseauovsky a tedy mytifikovaně) interpretované. Tím je také podtrženo to, co lze zpětně spojovat s pojetím přírody jakožto náhražky, surogátu pojetí Boha: zatímco v křesťanské tradici jsou všichni bratři (a setry) ve vztahu k jedinému a tedy společnému Otci v nebesích, romaticky přírodní svazek lidí je dán krví (resp. dědičností apod.), druhovostí (srv. Feuerbachovo reinterpetující pojetí Boha jakožto rodového člověka). „Ten druhý“ je mi bližním tím, že se k němu sám vztahuji jako bližní, ale tento vztah je legitimní právě před Bohem a skrze Boha (nemohu se k Bohu chovat jako k Otci jinak než prostřednictvím toho, jak se chovám k „tomu druhému“, ale možnost takového chování k druhému je založena ve výzvě, garantované právě Bohem jako mým Otcem. Tento moment se v přesunu k důrazu na bratrství (do značné míry chápané „přírodně“) vytrácí.

(Písek, 980323-1.)